

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/19045> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Oelze, Viktoria Martha

Title: Mobility and diet in Neolithic, Bronze Age and Iron Age Germany : evidence from multiple isotope analysis

Issue Date: 2012-06-06

11. Samevatting

Het prehistorisch menselijk dieet kan gereconstrueerd worden door stabiele isotopen van koolstof (C), stikstof (N) en zwavel (S) in bot te analyseren, terwijl vroegere mobiliteit en herkomst bestudeerd kunnen worden met behulp van isotopen van strontium (Sr) en zuurstof (O) in tandglazuur en van zwavel in bot. Hoewel er dertig jaren verstreken zijn sinds de eerste toepassing van de stabiele isotopen methode op Europees skeletmateriaal zijn er binnen de Duitse archeologie grote lacunes gebleven in biochemisch onderzoek. Dit proefschrift poogt deze lacunes aan te vullen door nieuw bewijs aan te dragen van diverse isotopen analyses in verschillende overgangperiodes in de Duitse prehistorie, zoals de vroegste neolithische boeren van de Lineaire Bandkeramiek cultuur, de vroege-bronstijd necropool vindplaats Singen, en de elite grafheuvel bevolking uit de vroege-ijzertijd vindplaats Magdalenenberg. Om de lokale eigenschappen van Sr isotopen te bepalen in zuidwest Duitsland werden monsters (n=93) uit de omgeving verzameld and geanalyseerd van de verschillende geologische formaties tussen het Zwarte Woud en het Bodenmeer. Dit werk heeft ertoe geleid dat deze gegevens nu beschikbaar zijn voor toekomstig onderzoek.

Een aanzienlijke dataset van C en N isotopen werd verkregen uit de menselijke bewoners van de Lineaire Bandkeramiek vindplaatsen Derenburg, Halberstadt en Karsdorf (n=97) in Midden Duitsland. De data leveren informatie op over vroeg-neolithische middelen van bestaan en individueel dieet en kunnen in verband gebracht worden met bewijs uit een eerdere paleogenetische studie van melksuiker intolerantie. Tevens levert de analyse van moderne fauna (n=45) nieuw bewijs voor neolithische veeteelt strategieën. De reconstructie van vroegere mobiliteit met behulp van Sr, O en S isotopen leverde informatie op over de menselijke herkomst in de vroege-bronstijd necropool vindplaats Singen. Hoewel de bevolking als mobiel beschouwd werd op grond van exotische grafgiften die in de vindplaats aangetroffen waren, duidt biochemisch bewijs erop dat alle bemonsterde individuen afkomstig waren uit en lokaal leefden in het gebied van het Bodenmeer. Een duidelijk afwijkend patroon werd gevonden in de vroege-ijzertijd monumentale grafheuvel vindplaats Magdalenenberg in het Zwarte Woud. De resultaten van Sr, O en S analyses op het skeletmateriaal van deze elite grafheuvel bewoners uit de Halstatt cultuur duidt op menselijke herkomst uit verschillende gebieden. Slechts een klein deel van de mensen kwam oorspronkelijk uit die streek. Het merendeel van de grafheuvel bevolking is afkomstig uit de hogere gebieden in het Zwarte Woud of van de vlakten dicht bij het Bodenmeer. In een paar gevallen kan de individuele herkomst toegeschreven worden aan specifieke gebieden in de Alpen en Italië door toepassing van een combinatie van isotopen systemen.